

Epistolai tu hagiū Isidōru tu Pēlusiōtu

Isidorus <Pelusiota>

Parisiis, 1585

Indicantur loca quæda[m], in quibus Eusebius paru[m] orthodoxè se[n]tire videtur, C. 27.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71898)

atque iræ obfequi, quàm veritatis rationem habere videatur. Sic nimirum illum nunquam satis laudatum Chryfoftomū, quia Nouatianis Eccleſias quasdam ademerat (vt refert lib. 6. cap. 10.) idcirco eodem lib. cap. 3. & improvidū eum, & præpoſterè ſimplicem, & immodicè liberum, ac denique in familiaribus colloquiis nimis inſolentem ac faſtidioſum, fuiſſe ait: & cap. 19. plus iracundiæ quàm pudori dare conſueuiſſe. Eius etiam in exercendis inimicitiiſ acerbitatem, animique implacabilitatem notat eod. lib. cap. 10. & ſuperbiam ſub perſona Seueriani, cap. 14. Ac præterea, velut iam apertè Nouatianum ſe eſſe prædicans, cap. 17. non veretur dicere iſtam quibuſdam (hoc eſt Nouatianis) Chryfoſtomi damnationem viſam fuiſſe, quòd Nouatianis Eccleſias quasdam abſtulifſet. Quo etiam modo cap. 19. os illud impudens aurei oris homini hoc obſistere non dubitauit, quòd in quibuſdā concionibus contemnendam eſſe caſtitem ac temperantiam doceret. Ex quonam autem melle hoc venenum ille, tanquam aranea, traxerit, audi, nimirum ex hoc ſanctiſſimo dicto, Si millies lapſus pœnitentiam egeris, in Eccleſiam ingredi. Quæ quidem verba, velut hæreſim ipſius apertiſſimè iugulantia, vipereo mortu impetit. Eundem etiam in modum lib. 7. cap. 11. Romanorum Pontificum potentiam exagitat, quia cap. 9. ab Innocentio, & 11. à Zoſimo Nouatianis ereptæ quædam Eccleſiæ fuerant: quemadmodum item eandem ob cauſam iniquiorem interdum eod. lib. ſe præbet Cyrillo Alexandrinorū Antiftiti. At contrà, Deus bone, quàm mirificis laudibus Atticum Chryfoſtomi ſucceſſorem in cælum effert: penè vt præ illo hic nihil fuiſſe videatur! Quanquam equidem Attici laudibus non inuideo (nam & ex eo Theodoritus, vt erudito atque orthodoxo Antiftite loca quædam in Polymorpho citat) verum illud doleo, Socratem, cum in Atticum tam effuſus ſit, in Chryfoſtomo tamen, qui Atticum multis paraſangis præcedit, tam parcum ac malignum eſſe. Cur autem Attico tantoperè fauceat, liquet ex eo, quòd lib. 7. cap. 25. eum Nouatianis haud aduerſariū fuiſſe ſcribit. Imò etiam illic, vnde ipſum laude afficere geſtit, hinc ei grauiffimam labem inurit. Nam præterquàm quòd nemini rectè de religione ſentienti probari poteſt, quòd Atticus beatum dicat Aſclepiadem Nouatianum Episcopum, quoniam præclarum munus 50. annos adminiſtraſſet, quis illud Apophthegma ferat, Nouatum laudo, Nouatianos laudare nequeo? Nam ſi verè hoc Atticus pronuntiauit (vix enim hoc de Catholico crediderim) certe, ne ſi Demotheſenes quidem reuiuifcat, eum à grauiffimi criminis nota liberare queat. Quid enim turpius, quid flagitioſius, quàm eum laudare, cuius nomen ob impiæ crudelitatis plenam hæreſim in infamia verſatur, ſempèrque verſabitur? Quòd autem ibidem ait, ſe, ſi tum extiſſet, idem facturum fuiſſe, quod Nouatus feciſſet, hoc eſt, eos, qui idolis cultum adhibuiſſent, minime ad communionem admiſſurum fuiſſe, ſi Socrates hoc falſò in eum non conuicit, fanè ipſe non iam vt paſtor, ſed vt lupus, loquitur. Habes, Lector, quid mihi in Socrate animaduertendum videatur.

Indicantur loca quædam, in quibus Eusebius parum orthodoxè ſentire videtur.

CAP. XXVII.

INTER ea ingenij monumenta, quæ nobis ab Eusebio Cæsariensi Episcopo relicta sunt, non postremum locum obtinet volumen illud, quod Demonstrationem Euangelicam complectitur. In quo tamè quædam interdū aspergit, quæ

quæ ἰσοχρονίον quiddam sonant, magisque Arriano dogmati fauere, quam Concilij Niceni decretis, orthodoxæque fidei astipulari videntur. Quocirca nequis imprudens ad huiusmodi scopulos impingat, fideique naufragium faciat, eos hoc Capite indicandos suscepi. Libro 4. cap. 2. Patris δημιουργία .i. opificium Filium vocat: quæ quidem vox planè improbanda est, vt quæ de rebus conditis tantummodò vsurpari soleat. Ibidè etiam ὑπερέτιω Patris (quemadmodù & ὑποουργόν lib. 6. in Præfat.) eum appellat: atque à Patre (πατρός enim legendum, non πατρός) suffectum fuisse, vt per eum, tanquam per organum quoddam omnia dirigerentur. Hæc porrò vocabula, vt Dei Verbi maiestate indigna, meritò semper à Theologis omnibus rectè sentientibus explosa sunt. Ac rectè colligit Nazianzenus in Orat. habita coram 150. Episc. hac ratione Filium nobis inferiorem futurum esse, siquidem nostra causa extiterit. Eodem modo lib. 5. cap. 1. secundam causam Filium vocat, & cap. 6. secundum Dominum. Et cap. 4. eum δευτερίων ἡξιστάτου .i. secundas honoris partes consecutum esse: & cap. 11. præstantiorem quidem ipsum esse omni Angelica natura, μέγιστὸ δὲ ἢ χεῖρ τὸ ἑρῶτον αἶπον .i. inferiorem prima causa. Quæquidem loquendi formæ Arrianilimum apertè olent. Vnde etiam interpret consulitò in hoc postremo loco ab Authoris verbis deflexit, vertitque, Profectus autem ab eo qui Pater est. Maluit enim à fidi interpretis officio recedere, quàm ea Latinè reddere, quæ ab Orthodoxa fide discrepabant. Illud autè durius, ac longiùs amandandum, quòd eod. lib. 5. cap. 8. Patrem Filij Deum ac Dominum esse dicit. Falsissima enim est hæc propositio. Dei quippe ac Domini vocabula, quemadmodum est apud Gregor. Naz. Orat. 2. de Filio, ex eorum numero sunt, quæ ad aliquid referuntur. Deus enim eorum ratione dicitur, à quibus colitur: & Dominus respectu eorum, qui ipsius dominio subiecti sunt. Quorum cum neutrum in Filium cadat (nam Deitatis ratione nec Patrem colit, nec ipsius imperio subiectus est) absurdum planè est, Patrem Filij Deum ac Dominum dicere. Arriana ergo censenda est huiusmodi propositio, qualis illa, qua impius Eudoxius conciones suas auspiciatus fuisse traditur, πατὴρ ἀσέβης, υἱὸς εὐσεβίης. Eiusdem farinae est, quod eod. lib. cap. 4. vnum solum verum Deum, quique propriè ita appelletur, Patrem esse ait: secundum autem, hoc est Filium, participatione duntaxat veri societatem cōsecutum esse. Ac paulo post, eum, post Patrem, tanquam Deum, honorandum esse, propter inhabitantem in ipso Deum. Quæquidem locutiones nihil minus quàm Orthodoxæ sunt. Quis enim æquis auribus accipiat, Filium post Patrem, ac non potiùs cum Patre colendum esse? Quis item, ob id demum colendum eum esse, quòd Pater in ipso habitet? Quis rursus id quod aliquanto post ait, eum solum propriè Deum dici posse, qui Deitatem à nemine acceperit? Quis denique illud, Filiū propter Patrem θεοποιεῖσθαι .i. Deum effici? Nec minùs reiiciendum est, quod cap. seq. eundem ὑποουργόν τῷ πατρός esse ait, ὡς ἑπιτελεωμένον τῷ μέγιστος δημιουργεῖν. quod tamen emollire studuit interpret, dum μέγιστος vertit, illius. Nam quod cap. 6. vbi nihilo magnificentius ac præclariùs de Filio loquitur, ex his Esaiaæ verbis, Dominus Dominus misit me, &c. inferiorem esse Patre Filium probare nititur, nullo modo ei assentiri possum. Ad diuinam enim naturam hæc verba refert, quæ de humana natura accipienda sunt. Etenim humanæ naturæ, ac non diuinæ respectu Christus eo loco Patrem Dominum appellat. Quin ne Christus quidem, vt annotat Basilii lib. 4. aduers. Eunom. vnquam in Euangelio Patrem Dominum appellat, sed Patrem duntaxat. Nec verò eod.

lib. cap. 17. ei magis assentiri possum, cum illud, Vt cognoscant te solum Deum verum, soli ingenitæ naturæ convenire ait, quasi vide icet Filio quoque ac Spiritui sancto non item convenire queant. Multo enim rectius & Basilius lib. 4. contra Eunom. & Nazianz. Orat. 2. de Filio, id dictum fuisse volunt ratione ac respectu falsorum Deorum, quales à Gentilibus colebantur. Postremo in Præfat. lib. 6. Filium, δευτέραν μετὰ τὸν πατέρα ὕστατον dicit: quod quidem à veritate apertissime abhorret. Vnde etiam interpres maluit ita vertere, alteram autem præter illum, & cum illo personam, quam Græca ad verbum reddendo, pravam atque à vero dissidentem sententiam exhibere.

Emendantur loca quadam in eodem Eusebii opere.

CAP. XXVIII.

QVONIAM ea, quæ aduersus Orthodoxam fidem facere videbantur, superiore capite ostendimus, nunc iam, quid in eodem Eusebii opere tam Græco quàm Latino corrigendum videatur, paucis indicandum est. Primum igitur, vt Græcis manum admoveam, lib. 1. cap. 6. in his verbis, ἀξιωματικώτερον ἰδέα συμβόλων τὴν κατ' αὐτὸν ἰσοκρίαν ὁμιτελεῖν νομοθετίας, haud paulo lubentius ἢ ἀξ. legerim, quàm ἰδέα. Cap. 10. vbi habetur, ἐδ' ἀθροπίνων κεκλιμένην, καὶ ἴσιν δ' ὁπίνοισιν, quin ὁπίνοισιν legendum sit, equidem minimè dubito: quemadmodum etiam legit interpres. Sed & eodem, hoc est ultimo cap. in his verbis, ἀμαρτία ἐστὶν ἡ ἀμαρτωλῶν τῶ κόσμῳ, κατὰ τὴν δὲ ἡμετέραν ἐπιμνηστικὴν πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ Μωσέως νόμῳ, apertissime liquet, ante ἐπιμνηστικὴν negativam particulam collocandam esse. Alludit enim ad illud Scripturæ, Maledictus omnis qui non permanserit in omnibus quæ scripta sunt in Lege: atque Christum hanc execrationem ab iis sustulisse, qui à Legis Mosaicæ iugo ad Evangelicam vitam sese transfulerant. Iam lib. 3. cap. penult. quis non hoc facile mihi concedat, vt in his verbis, νόμοι ὁπίπτεταικοὶ πάσης ἐκείνης καὶ ἡμετέρας διαίτης, ἀναπτεταικοὶ potius legam: cum de sanctissimis Christi legibus sermo habeatur. Quis non item illud, vt in ultimi capitis fine, non nihil hæc verba immutem, καὶ ἡμετέροις φρονεῖν ἀρχαῖς, ac legam καὶ τὰ ἡμετέροις, cum hic de Christianis Eusebio sermo sit. Sed & aliud mendum est in lib. 4. cap. 6. quod ab interprete minimè animaduersum, erroris ansam ipsi porrexit. Secutus enim Græcum codicem, qui habet, ἐδένα τῶν ὁπί γῆς μὲναι ἀναδύσασθαι, sic vertit, num liberum sit atque indifferens earum rerum, quæ ad terram pertinent, cuius permansere: cum tamen minimè dubium esse possit, quin ita potius vertendum fuerit, Neminem mortaliū interitus expertem fore. ἀναδύσασθαι enim in Græco legendum est, vt sensus ipse manifestissime ostendit. Nam quod eod. lib. cap. 15. hæc verba, ἔλαμον δὲ τὸν οἶκον ἐν τῶ τοῖς ἀκουε, negantem particulam desiderant, extra controuersiam esse puto. Ac ne illud quidem mihi excuti potest, quin seq. cap. in explicatione loci illius 1. Reg. Ecce dies veniunt, error etiam in Græco obrepserit. Vbi enim habetur, ἐὰν γὰρ πᾶσι τῆς τῶν βρωμάτων ἀδύσασθαι, καὶ τὰ πᾶσι ἐορτῆς καὶ σαββάτου νενομοτελεθῆαι, &c. pro ἀδύσασθαι, legendum ἀδύσασθαι. Neque enim lex vetus ciborum ἀδύσασθαι habebat, sed discrimen ac delectum. Iam lib. 6. cap. 20. quin τοπικῶς ὁπίπτεται μέρει τῆς γῆς legi debeat, non, τοπικῶς, vt excusum est, clarius est, quàm vt demonstratione indigeat. At verò cap. 24. in his verbis, ὡς καὶ Ἱερουσαλήμ πᾶν τὸ θεοσεβές τόπος, vulgatam lectionem retineo. Neque enim

enim